

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи,
практичних занять та виконання контрольних робіт
із навчальної дисципліни

**«МІЖНАРОДНА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА»**

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної
форм навчання зі спеціальності 051 – Економіка, освітньо-професійна
програма «Міжнародна економіка»)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт із навчальної дисципліни «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання зі спеціальності 051 – Економіка, освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка») / Харків. нац. ун-т міськ. гос-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Г. І. Рибак. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 55 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. Г. І. Рибак

Рецензент

М. С. Наумов, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки, протокол № 11 від 28 травня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ І НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ.....	5
Змістовий модуль 1 Основи інноваційної діяльності	6
Тема 1 Теоретико-методологічні засади інноваційного розвитку	6
Тема 2 Інноваційна система	10
Тема 3 Моделі інноваційних процесів	12
Тема 4 Інтелектуальний капітал як основа інноваційного розвитку підприємства	14
Змістовий модуль 2 Особливості державного регулювання інноваційної діяльності	17
Тема 5 Система управління інноваційними процесами на мікрорівні.....	18
Тема 6 Організація інноваційної діяльності підприємства	19
Тема 7 Управління якістю та сертифікація продукції	23
Тема 8 Інноваційні ризики та їх вплив на інноваційну діяльність	25
Тема 9 Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.....	27
Змістовий модуль 3 Формування стратегії управління зовнішнім державним боргом в Україні	31
Тема 10 Державне та міжнародне регулювання інноваційної діяльності.....	31
Тема 11 Санація та реструктуризація інноваційного підприємства.....	34
Тема 12 Стратегічне управління міжнародною інноваційною діяльністю підприємства	37
2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА».....	40
2.1 Тематика контрольних робіт.....	43
3 ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ.....	45
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Метою викладання дисципліни «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика» є формування сучасного економічного світогляду, глибоких теоретичних знань, опанування майбутніми фахівцями основ сутності інноваційної діяльності та інноваційної політики як складової управління економічною системою держави, набуття практичного досвіду управління інноваційними процесами в Україні та світі, умінню ухвалювати обґрунтовані рішення з урахуванням ризиків міжнародної економічної діяльності підприємств.

У результаті опанування програми курсу студент повинен сформувати цілісне уявлення про таке: сутність, види та специфічні особливості інноваційної діяльності, принципи та структурні складники системи управління інноваціями; ризики, пов'язані з інноваційною діяльністю; організація інноваційних процесів на внутрішньому та зовнішньому ринках країни; методологія впровадження та регулювання інноваційної діяльності в Україні; міти аналізувати особливості інноваційної діяльності як інструменту макроекономічної політики; здійснювати аналіз інноваційного потенціалу країни; аналізувати взаємозв'язок міжнародної торгівлі та інноваційної діяльності; використовуючи методологію розрахунку індикаторів інноваційної активності, досліджувати ризики інноваційної діяльності та прогнозувати наслідки інноваційної діяльності; визначати механізми і методи впровадження інноваційних рішень. Методика вивчення дисципліни базується на поєднанні лекцій, практичних занять, що передбачають вирішення поточних завдань, тестування і самостійної позааудиторної роботи студентів, а також виконання контрольної роботи (для заочної форми навчання).

1 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ І НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

Практичні заняття з дисципліни «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика» проводяться для студентів усіх форм навчання.

Мета – поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих тем дисципліни, які винесені на семінари. Крім цього, на практичних заняттях передбачається проведення комплексно-модульного контролю, тобто перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу змістових модулів.

На практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. Під час підготовки до занять потрібно передусім прочитати конспект лекцій із відповідної теми, вивчити понятійний апарат і осягнути логіку навчального матеріалу. Далі доцільно звернутися до вивчення рекомендованої літератури відповідно до певної теми.

Під час використання літературних джерел варто брати до уваги, що всі вони зазвичай різняться за логічною побудовою навчального матеріалу, визначенням інноваційних категорій, аббревіатурами, теоретичними уподобаннями тощо. У зв'язку з цим доцільно надати перевагу базовим підручникам, які подані в списку рекомендованої літератури. Для опанування дисципліни необхідним є вивчення нормативно-правової бази та дослідження державних офіційних сайтів із питань інноваційної політики та міжнародної інноваційної діяльності, зазначених у переліку джерел та в завданнях до занять.

Змістовий модуль 1 Основи інноваційної діяльності

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 1 містить чотири укрупнені елементи (теми):

Тема 1 Теоретико-методологічні засади інноваційного розвитку.

Тема 2 Інноваційна система.

Тема 3 Моделі інноваційних процесів.

Тема 4 Інтелектуальний капітал як основа інноваційного розвитку підприємства.

Основні навчальні цілі ЗМ 1: засвоєння засад інноваційного розвитку та розуміння їхньої ролі в сучасній економіці; вивчення особливостей існування інжинірингових компаній та їхнього впливу на інноваційні процеси; осягнення сутності та ідентифікація суб'єктів інноваційної системи; розуміння різних моделей інноваційного процесу та їхнього застосування в практиці; аналіз інноваційних процесів та сучасних бізнес-моделей, що сприяють інноваційному розвитку; ознайомлення з поняттям інтелектуального капіталу та його складовими; вивчення методів оцінювання інтелектуального капіталу, що дозволяють визначити його вартість та ефективність; розвиток навичок управління інтелектуальним капіталом підприємства з метою підвищення його конкурентоздатності.

Тема 1 Теоретико-методологічні засади інноваційного розвитку

1.1 Історія виникнення інноваційних підприємств.

1.2 Особливості функціонування інноваційних підприємств.

1.3 Особливості існування інжинірингових компаній.

Основні поняття

Слово «інновація» походить від латинського «*innovationem*» – іменника від дієслова «*innovare*», що має значення «змінювати» або «осучаснювати». Таким чином, головним значенням інновацій є оновлення.

Інновацій-продукти – нові продукти і послуги.

Інновацій-процеси: на мікрорівні – нові технологічні процеси і способи організації виробництва; на макрорівні – змінювання структури ринків і створення нових ринків.

Інноваційна економіка (ІЕ) – тип економіки, що базується на потоці інновацій, на постійному технологічному вдосконаленні на виробництві й експорті високотехнологічної продукції з дуже високою доданою вартістю і самих технологій.

Інноваційна діяльність – процес, спрямований на запровадження результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт, реалізований на ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки.

Інноваційна сфера – галузь діяльності виробників і споживачів інноваційної продукції (робіт, послуг), що включає створення і поширення інновацій.

Державна інноваційна політика – визначення органами державної влади України цілей інноваційної стратегії і механізмів підтримки пріоритетних інноваційних програм і проєктів.

Інноваційна інфраструктура – організації, що сприяють здійсненню інноваційної діяльності (інноваційно-технологічні центри, технологічні інкубатори, технопарки, навчально-ділові центри й інші спеціалізовані організації).

Інноваційна програма – комплекс інноваційних проєктів і заходів, завданням якого є узгодження ресурсів, виконавців і термінів здійснення

проектів, який забезпечує ефективне вирішення завдань щодо освоєння і поширення принципово нових видів продукції (технологій).

Інноваційний потенціал (держави, галузі, організації) – сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, науково-технічні й інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності.

Венчурні компанії орієнтовані на практичне використання технічних новинок, результатів наукових досягнень, ноу-хау, ще не випробуваних на практиці.

Концерн (нім. «der Konzern» – «інтерес», «участь») – це статутне об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі та ін. на основі повної фінансової залежності від одного або декількох підприємств.

Консорціум – це тимчасове статутне об'єднання промислового, банківського капіталу для досягнення спільної мети.

Інжиніринг (англ. «engineering» – «винахідливість», «заняття») – інженерно-консультаційні послуги щодо створення підприємств і об'єктів. Інжиніринг є важливим методом підвищення ефективності вкладеного в об'єкт капіталу.

Реінжиніринг (англ. «reengineering») – це інженерно-консультаційні послуги щодо перебудови систем «організації і керування виробничо-торговими та інвестиційними процесами суб'єкта, що господарює, з метою підвищення його конкурентоздатності і фінансової стійкості».

Інтелектуальний капітал – сукупність нематеріальних активів підприємства, які створюють економічну вартість і засновані на знаннях, інформації, інтелектуальних властивостях (авторські права, патенти, торгові марки), досвіді, зв'язках із клієнтами та співробітниками, які формують конкурентну перевагу підприємства.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Які етапи розвитку інноваційних підприємств можна виокремити в історії?
2. Які фактори сприяли зародженню інноваційних підприємств у різні періоди історії?
3. Які основні принципи і стратегії керування властиві інноваційним підприємствам?
4. Які виклики виникають під час функціонування інноваційних підприємств? Як вони можуть бути подолані?
5. У чому суть інжинірингових компаній? Які послуги вони надають?
6. Якими є особливості управління інжиніринговими проектами і ресурсами таких компаній?

Практична частина заняття

Завдання 1

Аналіз історії інноваційних підприємств: виберіть одне інноваційне підприємство і детально проаналізуйте його історію від зародження до сьогодення; зосередьте увагу на ключових етапах розвитку, значущих інноваціях, та стратегіях, що використовувалися для досягнення успіху.

Завдання 2

Кейс-аналіз інжинірингової компанії: оберіть інжинірингову компанію та проведіть кейс-аналіз її діяльності; опишіть основні проекти, послуги, клієнтів та способи управління проектами; зробіть висновки щодо успішності її стратегій та методів управління.

Завдання 3

Оцінка інтелектуального капіталу підприємства: виконайте оцінку інтелектуального капіталу обраного інноваційного підприємства; визначте ключові компоненти інтелектуального капіталу (наприклад, патенти, бренди, знання персоналу) та їх вплив на конкурентоздатність підприємства.

Завдання 4

Дослідження інноваційного процесу: проведіть дослідження інноваційного процесу в обраному секторі економіки; визначте основні моделі та фази інноваційного циклу, а також інструменти та методи, які використовуються для стимулювання інновацій.

Тема 2 Інноваційна система

2.1 Сутність та суб'єкти інноваційної системи.

2.2 Інфраструктура інноваційної системи.

Основні поняття

Система (від грец. «Σύστημα» – «складене з частин») – сукупність сутностей (об'єктів) і зв'язків між ними, виокремлених із середовища на певний час і з певною метою.

Інноваційна культура – це сукупність історично сформованих, укорінених усвідомості і поведінці людей життєвих уявлень, цінностей, освіти, поведінки, норм, способів і прийомів діяльності.

Інноваційна система – комплекс взаємопов'язаних елементів (суб'єктів, структур, процесів, інструментів), спрямованих на створення, впровадження та поширення інновацій у суспільстві.

Інфраструктура інноваційної системи – інституційні, технічні та організаційні засоби, що сприяють розвитку інновацій, включаючи науково-дослідні установи, технопарки, інкубатори, трансферт технологій тощо.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що включає інноваційна система? Наведіть приклади основних елементів інноваційної системи.
2. Назвіть основні суб'єкти інноваційної системи. Яку роль вони відіграють у сприянні інноваційному розвитку?

3. Якою є роль інфраструктури в інноваційній системі? Які інструменти і ресурси вона надає для підтримки інновацій?

4. Які основні проблеми чи виклики стоять перед інноваційною системою? Як вони можуть бути вирішені?

5. Порівняйте інноваційні системи двох країн за вибором. Чим вони відрізняються? Що можна позичити з досвіду функціонування кожної системи?

Практична частина заняття

Завдання 1

Аналіз інноваційної інфраструктури. Оберіть конкретну інноваційну інфраструктуру (наприклад, технопарк, інкубатор, науково-дослідницький центр) і підготуйте звіт, який включатиме:

1. Опис структури та основних функцій інфраструктури.
2. Аналіз програм підтримки для інноваційних проєктів.
3. Взаємодія інфраструктури з бізнесом, наукою та владою.
4. Оцінка досягнень інфраструктури та її вплив на інноваційний розвиток.

Завдання 2

Порівняльний аналіз інноваційних систем. Оберіть дві країни і порівняйте їхні інноваційні системи за такими критеріями:

1. Основні суб'єкти інноваційної системи.
2. Існуючі програми підтримки інновацій.
3. Законодавча база щодо інновацій.
4. Результативність інноваційної політики та досягнення у цій галузі.

Завдання 3

Моделювання інноваційного процесу. Розробіть інноваційний проєкт (наприклад, новий продукт чи послугу) і представте його у форматі хакатону:

1. Сформууйте команди для розробки проєкту.
2. Визначте ключові етапи реалізації проєкту.
3. Розробіть бізнес-план та стратегію виведення продукту на ринок.

4. Представте свій проєкт перед журі у формі презентації та обговорення.

Завдання 4

SWOT-аналіз інноваційної стратегії. Проведіть SWOT-аналіз інноваційної стратегії підприємства або національної інноваційної системи:

1. Визначте сильні і слабкі сторони поточної стратегії.
2. Визначте можливості і загрози, що впливають на інноваційну діяльність.
3. Розробіть рекомендації щодо поліпшення інноваційної стратегії на основі аналізу SWOT.

Завдання 5

Презентація інноваційної системи. Підготуйте презентацію про інноваційну систему вашої країни чи регіону:

1. Включіть огляд інноваційних політик і програм підтримки.
2. Обговоріть ключові інституції та суб'єкти інноваційної системи.
3. Оцініть досягнення інноваційної системи та її вплив на економічний розвиток.

Тема 3 Моделі інноваційних процесів

- 3.1 Сутність та форми інноваційного процесу.
- 3.2 Моделі інноваційного процесу.
- 3.3 Інноваційні процеси та сучасні бізнес-моделі.

Основні поняття

Інноваційний процес – це процес, який охоплює весь цикл перетворення наукового знання, наукових ідей, відкриттів і винаходів на інновацію (нововведення).

Ланцюгова інноваційна модель – підхід до інноваційного процесу, у якому нововведення розглядаються, як послідовні етапи, що передаються від одного

суб'єкта до іншого. Кожен етап додає нову вартість чи технічне поліпшення, що в результаті приводить до створення кінцевого продукту або послуги.

Кібернетична модель інновацій – модель, що використовує концепції та принципи кібернетики для управління та оптимізації інноваційних процесів. Вона базується на використанні системних підходів, зокрема зворотного зв'язку, для аналізу та управління взаємодією між елементами інноваційної системи з метою досягнення оптимальних результатів інноваційної діяльності.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Назвіть основні етапи інноваційного процесу.
2. Перелічіть основні форми інноваційного процесу та їх відмінності?
3. Які фактори впливають на успішність інноваційного процесу в сучасних умовах?
4. Якою є роль бізнес-моделей у впровадженні інновацій?
5. Назвіть основні виклики інноваційних процесів в сучасному бізнес-середовищі.

Практична частина заняття

Завдання 1

Створення інноваційної стратегії. Розробіть інноваційну стратегію для конкретної організації або галузі. Включіть визначення цілей, стратегічних пріоритетів та методів упровадження інновацій. Порівняйте різні підходи до стратегічного управління інноваціями.

Завдання 2

Моделювання інноваційних ризиків. Застосуйте математичні моделі для моделювання інноваційних ризиків. Використайте сучасні інструменти та програмні засоби для аналізу ймовірності виникнення ризиків та їх впливу на успішність проектів.

Завдання 3

Експериментальне тестування інноваційних ідей. Організуйте експериментальне тестування інноваційної ідеї або продукту. Визначте критерії успіху та проведіть емпіричне дослідження, щоб оцінити реакцію ринку та споживачів.

Завдання 4

Соціально-економічні виміри інновацій. Вивчіть соціально-економічні аспекти інноваційних процесів. Проаналізуйте вплив інновацій на зайнятість, економічний ріст та соціальні зміни в суспільстві.

Завдання 5

Оцінка інноваційного потенціалу підприємства. Проведіть комплексну оцінку інноваційного потенціалу підприємства. Визначте ключові аспекти, які впливають на його інноваційність та конкурентоздатність на ринку.

Тема 4 Інтелектуальний капітал як основа інноваційного розвитку підприємства

4.1 Поняття інтелектуального капіталу і інтелектуальної власності підприємства.

4.2 Об'єкти інтелектуальної власності.

4.3 Структура інтелектуального капіталу.

4.4 Методи оцінювання інтелектуального капіталу.

4.5 Управління інтелектуальним капіталом підприємства.

Основні поняття

Інтелектуальний капітал – це інформація й знання, які відіграють роль «колективного мозку», що акумулює наукові й повсякденні знання працівників, інтелектуальну власність і накопичений досвід, спілкування й організаційну структуру, інформаційні мережі та імідж підприємства.

Інтелектуальний капітал підприємства – це вартість сукупності наявних у підприємства інтелектуальних активів, зокрема інтелектуальної власності, його

природних і набутих інтелектуальних здатностей і навичок, а також накопиченої ним бази знань і корисних відносин з іншими суб'єктами.

Інтелектуальна власність – об'єкти права, що включають патенти, торгові знаки, авторські права, комерційні таємниці та інші результати інтелектуальної діяльності.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке інтелектуальний капітал? Чому він важливий для підприємства?
2. Які складові входять до інтелектуального капіталу?
3. Як визначаються та захищаються об'єкти інтелектуальної власності?
4. Чим відрізняється людський капітал від організаційного капіталу?
5. Як споживчий капітал впливає на конкурентні переваги підприємства?
6. Опишіть основні методи оцінювання інтелектуального капіталу.
7. Які процеси та механізми використовуються для управління інтелектуальним капіталом підприємства?
8. Які фактори впливають на ефективність використання інтелектуального капіталу?
9. Як пов'язані інноваційний розвиток підприємства та його інтелектуальний капітал?
10. Наведіть приклади компаній, які успішно використовують інтелектуальний капітал для свого розвитку.

Практична частина заняття

Завдання 1

Визначення вартості інтелектуального капіталу підприємства. Використовуючи метод *Return on Assets (ROA)*, розрахуйте вартість інтелектуального капіталу підприємства. Для цього використайте таку формулу:

Вартість ІК = ((Ринкова вартість підприємства - Балансова вартість активів) /
Середньорічний дохід) × Відсоток повернення на активи.

Дано:

Ринкова вартість підприємства – 50 млн грн.

Балансова вартість активів – 30 млн грн.

Середньорічний дохід – 10 млн грн.

Відсоток повернення на активи (ROA) – 15 %.

Розрахуйте вартість інтелектуального капіталу підприємства.

Завдання 2

Розрахунок індексу інтелектуального капіталу (*IC Index*). Використовуючи метод прямого вимірювання (*Direct Intellectual Capital Methods, DIC*), визначте індекс інтелектуального капіталу підприємства. Для цього використайте таку формулу:

$IC\ Index = \text{Нематеріальні активи} / \text{Власний капітал.}$

Дано:

Нематеріальні активи – 5 млн грн.

Власний капітал – 20 млн грн.

Розрахуйте індекс інтелектуального капіталу підприємства.

Завдання 3

Оцінка ефективності управління інтелектуальним капіталом. Визначте ефективність управління інтелектуальним капіталом підприємства за допомогою такої формули:

$\text{Ефективність управління ІК} = \text{Чистий дохід} / \text{Інтелектуальний капітал.}$

Дано:

Чистий дохід підприємства – 8 млн грн.

Вартість інтелектуального капіталу (із попереднього завдання) – 3 млн грн.

Розрахуйте ефективність управління інтелектуальним капіталом підприємства.

Змістовий модуль 2 Особливості державного регулювання інноваційної діяльності

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 2 містить п'ять укрупнених елементів (тем):

Тема 5 Система управління інноваційними процесами на мікрорівні.

Тема 6 Організація інноваційної діяльності підприємства.

Тема 7 Управління якістю та сертифікація продукції.

Тема 8 Інноваційні ризики та їх вплив на інноваційну діяльність.

Тема 9 Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Основні навчальні цілі ЗМ 2: вивчення державного та міжнародного регулювання інноваційної діяльності; ознайомлення з поняттям інтелектуальної власності та методами її захисту; усвідомлення значення управління якістю та сертифікації продукції; засвоєння державних, міжгалузевих та міжнародних систем стандартизації; дослідження державних та міжнародних систем сертифікації; оволодіння методами оцінки і зниження інноваційних ризиків; моделювання інноваційних ризиків; вивчення теорії ігор та її застосування щодо інноваційної діяльності; проведення експертизи інноваційних проєктів та рішень.

Тема 5 Система управління інноваційними процесами на мікрорівні

5.1 Теоретичні основи розробки та підходи до прийняття інноваційних рішень.

5.2 Технологія розробки інноваційних рішень.

5.3 Загальні основи та функції управління інноваційним розвитком на мікрорівні.

Основні поняття

Інноваційний процес – сукупність послідовних дій, спрямованих на створення та впровадження нововведень з метою отримання економічної вигоди.

Ланцюгова інноваційна модель – модель інноваційного процесу, яка передбачає лінійний, послідовний розвиток інновацій від досліджень до впровадження.

Кібернетична модель – модель інноваційного процесу, що використовує методи кібернетики для управління та оптимізації інноваційних рішень.

Сучасні бізнес-моделі – інноваційні підходи до організації та ведення бізнесу, які враховують сучасні технології та ринкові умови.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Назвіть основні етапи інноваційного процесу.
2. Опишіть сутність ланцюгової інноваційної моделі.
3. Перелічіть переваги кібернетичної моделі для управління інноваційними процесами.
4. Як сучасні бізнес-моделі впливають на інноваційний розвиток підприємств?
5. Порівняйте різні моделі інноваційного процесу. Які з них найбільш прийнятні для сучасного бізнес-середовища?

Практична частина заняття

Завдання 1

Аналіз ланцюгової інноваційної моделі. Опишіть основні етапи ланцюгової інноваційної моделі. Визначте можливі переваги та недоліки цієї моделі для вашого підприємства. Проведіть аналіз відповідності ланцюгової інноваційної моделі стратегії вашого підприємства.

Завдання 2

Використання кібернетичної моделі. Визначте основні компоненти кібернетичної моделі інноваційного процесу. Розробіть план упровадження кібернетичної моделі на вашому підприємстві. Проведіть аналіз ризиків та переваг упровадження цієї моделі.

Завдання 3

Розробка сучасної бізнес-моделі. Проаналізуйте сучасні бізнес-моделі, що використовуються в інноваційних процесах. Визначте, яка із сучасних бізнес-моделей найбільше підходить для вашого підприємства. Розробіть проєкт упровадження обраної бізнес-моделі, включаючи аналіз витрат та очікуваних вигод.

Тема 6 Організація інноваційної діяльності підприємства

- 6.1 Формування ідеї та її теоретична апробація.
- 6.2 Оцінка вартості інноваційного проєкту.
- 6.3 Особливості ціноутворення на інноваційний продукт.
- 6.4 Виведення інноваційного продукту на ринок.

Основні поняття

Ідея (грец. «idea» – «поняття», «уявлення») інновації означає загальне поняття про використання певних новацій для втілення в життя якого-небудь задуму. Задум означає осмислення потреби і є відправною точкою творчого процесу, тому пошук ідеї інновації є творчим процесом.

Гіпотеза (грец. «hipothesis» – «основа», «припущення») означає наукове припущення, висунуте для пояснення якого-небудь явища і передбачає його перевірку шляхом проведення дослідів і технічного обґрунтування. Інакше кажучи, гіпотеза – це пропозиція, яка потребує підтвердження.

Прогноз (грец. «prognosis» – «передбачення») базується на результатах пізнання людиною об'єктивних законів і вирізняється імовірнісним спрямуванням.

Інсайт – це усвідомлення вирішення деякої проблеми. Суб'єктивно інсайт переживають, як раптове осявання, розуміння. У момент самого інсайту рішення усвідомлюється дуже ясно. Однак ця ясність зазвичай нетривала і потребує усвідомленої фіксації рішення.

Синектика (з грец. «суміщення різнорідних елементів») – метод пошуку ідеї шляхом розгляду проблеми, що виникла, спеціалізованими групами професіоналів, із використанням ними різних аналогій та асоціацій.

Стратегія ціноутворення – вибір підприємством можливої динаміки змінювання вихідної ціни товару в умовах ринку, що найбільше відповідає цілям підприємства.

Стратегія зняття вершків («skim pricing») – стратегія встановлення максимально високої ціни на товар для залучення осіб з високими доходами, із подальшим зниженням ціни для розширення ринку.

Стратегія проникнення («penetration pricing») – стратегія встановлення значно нижчої ціни на товар порівняно з конкурентами для залучення максимальної кількості покупців і завоювання ринку.

Кооперація і кобрендинг – стратегія об'єднання зусиль кількох компаній для просування своїх товарів або послуг із метою скорочення витрат і збільшення ринкової влади.

Оцінка вартості інноваційного проєкту – процес визначення економічної ефективності та фінансової доцільності впровадження інноваційного проєкту.

Виведення інноваційного продукту на ринок – процес інтеграції нового продукту в ринок, що включає позиціонування, маркетинг і збут товару.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Яке значення ідея інновації має в процесі розробки нових продуктів?
2. Як відбувається аналіз та синтез в процесі наукового дослідження інновацій?
3. Що включає процес оцінки вартості інноваційного проєкту?
4. Які основні етапи формування ціни на інноваційний продукт?
5. Які стратегії використовуються для виведення інноваційного продукту на ринок?
6. Як формуються унікальні торгові пропозиції для інноваційних продуктів?
7. Що таке пробний маркетинг? У яких випадках він використовується?
8. Які переваги має партизанський маркетинг для малих інноваційних компаній?

Практична частина заняття

Завдання 1

Аналіз фінансових показників. Умова: компанія «Інновейшн» планує запуснути новий продукт. Вартість розробки складає 200 000 грн, прогнозовані прибутки – 300 000 грн на рік. Розрахуйте рентабельність інноваційного проєкту.

Формула рентабельності: $R = (P - C) / C \times 100 \%$,

де R – рентабельність;

P – прогнозовані прибутки;

C – вартість розробки.

Завдання 2

Розрахунок точки беззбитковості. Умова: компанія планує виробляти інноваційний продукт із фіксованими витратами 150 000 грн та змінними витратами 100 грн на одиницю. Продукт буде продаватися за ціною 200 грн за одиницю. Визначте точку беззбитковості у кількості одиниць продукції.

Формула точки беззбитковості: $BEP = FC / (P - VC)$,

де BEP – точка беззбитковості (кількість одиниць);

FC – фіксовані витрати;

P – ціна за одиницю;

VC – змінні витрати за одиницю.

Завдання 3

Визначення чистої приведеної вартості (NPV). Умова: компанія розглядає інноваційний проєкт із початковими інвестиціями у розмірі 250 000 грн. Очікувані щорічні грошові потоки становлять 100 000 грн протягом трьох років. Дисконтна ставка – 10 %. Розрахуйте чисту приведену вартість проєкту. Формула:

$$NPV: NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1-r)^t},$$

де CF_t – грошовий потік у році t;

r – дисконтна ставка;

C₀ – початкові інвестиції.

Завдання 4

Оцінка ризиків. Умова: компанія оцінює ризики запуску нового продукту. Є ймовірність 30 %, що продукт не буде прийнятий ринком, що призведе до втрати 100 000 грн. Імовірність успіху становить 70 %, що принесе прибуток 300 000 грн. Визначте очікувану вартість ризику. Формула очікуваної вартості:

$$EV = (P_s \cdot V_s) + (P_f \cdot V_f)$$

де P_s – ймовірність успіху;

V_s – вартість успіху;

P_f – ймовірність невдачі;

V_f – вартість невдачі.

Завдання 5

Використання формули SMART-аналізу. Умова: для оцінки цілей інноваційного проєкту застосуйте SMART-аналіз (*Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound*). Виберіть конкретний інноваційний проєкт вашої компанії і розробіть SMART-цілі для його реалізації.

Приклад SMART-цілей:

Specific: упровадити новий продукт на ринок протягом 6-ти місяців.

Measurable: досягти 10 % частки ринку у I кварталі після запуску.

Achievable: залучити додаткові інвестиції у розмірі 500 000 грн для маркетингових кампаній.

Relevant: забезпечити відповідність продукту потребам цільової аудиторії шляхом проведення фокус-груп та опитувань.

Time-bound: досягти запланованих показників до кінця фінансового року.

Тема 7 Управління якістю та сертифікація продукції

7.1 Сутність стандартизації та її роль у розвитку національної економіки. Основні методи стандартизації.

7.2 Державна, міжгалузєва та міжнародні системи стандартизації.

7.3 Системи показників і контролю якості продукції та послуг; методи їх оцінювання.

7.4 Управління якістю товарів і послуг.

Основні поняття

Система управління якістю (*Quality Management System – QMS*): система, яка включає процеси, процедури та обов'язки для забезпечення якості продукції та послуг.

Стандарт (*Standard*) – документ, що встановлює для загального та багаторазового використання правила, загальні принципи або характеристики, що стосуються діяльності або її результатів з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній галузі.

Нормативний документ (*Normative Document*) – документ, який встановлює правила, загальні принципи чи характеристики різних видів діяльності або їх результатів. Цей термін охоплює такі поняття, як «стандарт», «кодекс усталеної практики» та «технічні умови».

Міжнародна стандартизація (*International Standardization*) – стандартизація, яка здійснюється на міжнародному рівні та участь, у якій відкрита для відповідних органів усіх країн.

Національна стандартизація (*National Standardization*) – стандартизація, яка здійснюється на рівні однієї країни.

Державна стандартизація (*State Standardization*) – стандартизація, яка здійснюється державними органами, поширюється на всі підприємства держави, а результатом її здійснення є державний стандарт.

Технічні умови – документ, що встановлює технічні вимоги, яким має відповідати продукція, процеси чи послуги. Технічні умови можуть бути стандартом, частиною стандарту або окремим документом.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке система управління якістю і які її основні компоненти?
2. Яка різниця між стандартом та нормативним документом?
3. Якими є основні цілі міжнародної стандартизації?
4. Які функції виконує національна стандартизація порівняно з державною стандартизацією?
5. Перелічіть етапи розробки стандарту.

Практична частина заняття

Задача 1

Розрахунок витрат на впровадження системи управління якістю (QMS). Компанія планує впровадити систему управління якістю. Загальна вартість впровадження становить 50 000 дол., а очікуваний термін окупності – 3 роки. Обчисліть середньорічні витрати та очікувану річну економію, якщо річна економія становить 10 % від загальної вартості впровадження.

Задача 2

Розрахунок економічного ефекту від стандартизації. Підприємство впровадило новий стандарт, що дозволило знизити витрати на виробництво продукції на 15 %. До впровадження стандарту витрати становили 200 000 дол. на рік. Обчисліть нові витрати та річну економію.

Задача 3

Оцінка ефективності національної стандартизації. Підрахуйте, на скільки збільшився обсяг продажів компанії, якщо після впровадження національного стандарту обсяг продажів зріс на 25 %. Початковий обсяг продажів становив 1 000 000 дол.

Тема 8 Інноваційні ризики та їх вплив на інноваційну діяльність

8.1 Методи оцінки і зниження інноваційних ризиків.

8.2 Моделювання інноваційних ризиків.

8.3 Оцінка впливу ризиків, спричинених факторами макро-, мікро- та мегасередовища інноваційної діяльності.

8.4 Застосування теорії ігор для аналізу інноваційних ризиків.

Основні поняття

Інноваційний ризик – ризик, пов’язаний з інноваційною діяльністю, що виникає через непередбачуваність результатів, високі витрати на дослідження та розробки, а також нестабільність ринкових умов.

Якісний аналіз – визначення чинників ризику, що впливають на результати прийнятих рішень і виконуваних робіт, встановлення потенційних зон ризику та ідентифікація ризиків.

Кількісний аналіз – чисельне визначення розмірів ризику (імовірностей виникнення втрат і можливих величин втрат).

Поправки на ризик – коригування норми дисконту залежно від прийнятого напрямку інноваційного розвитку ринкових можливостей для оцінки економічного ефекту.

Моделювання інноваційних ризиків – процес створення математичних або інших моделей для оцінки й управління ризиками, пов’язаними з інноваційними проектами.

Оцінка впливу ризиків – аналіз впливу макро-, мікро- та мегасередовища на інноваційну діяльність, включаючи економічні, політико-правові та інші фактори.

Страховання – метод зниження ризику шляхом перетворення випадкових збитків у порівняно невеликі постійні або разові витрати.

Розподіл ризику – поділ можливих втрат між кількома суб'єктами.

Об'єднання ризиків – об'єднання незалежних ризиків кількох суб'єктів або проектів для зменшення загального ризику.

Диверсифікація – розподіл коштів між кількома ризиковими активами або проектами для зниження загального ризику.

Хеджування ризику – закріплення договірних умов для підстрахування від негативних змін у кон'юнктурі ринку.

Резервування коштів – створення резерву для покриття непередбачуваних витрат.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке фінансова стійкість інноваційного проекту? Які показники використовуються для її оцінки?
2. Як визначається надлишок або нестача обігових коштів для реалізації інноваційного проекту?
3. Що таке середньоквадратичне відхилення? Як воно використовується для оцінки ризику проекту?
4. Яка різниця між абсолютною, нормальною та критичною стійкістю проекту?
5. Як розраховується відносний ризик проекту? У яких випадках він застосовується?

Практична частина заняття

Задача 1

Інноваційний проект має такі параметри:

Власні обігові кошти (ВОК) – 50 000 грн.

Позикові обігові кошти (ПОК) – 20 000 грн.

Середньострокові і довгострокові позики (СП) – 30 000 грн.

Необхідні для реалізації проєкту обігові кошти (ОК) – 90 000 грн.

Розрахуйте показники фінансової стійкості ($\pm E_C$, $\pm E_T$, $\pm E_H$) і визначте, у якій зоні фінансової стійкості міститься проєкт.

Задача 2

Для двох альтернативних інноваційних проєктів розрахуйте середньоквадратичне відхилення (σ) і виберіть менш ризикований проєкт:

Проект 1. Очікуваний дохід (E) – 100 000 грн, імовірні значення доходу – 40 000 грн; 70 000 грн; 100 000 грн; 130 000 грн; 160 000 грн.

Проект 2. Очікуваний дохід (E) – 90 000 грн, імовірні значення доходу – 50 000 грн; 60 000 грн; 90 000 грн; 120 000 грн; 140 000 грн).

Розрахуйте σ для кожного проєкту за формулою (8.2) та порівняйте значення для вибору менш ризикованого проєкту.

Задача 3

Підприємство планує інвестувати в інноваційний проєкт і має такі дані:

Очікуваний дохід (E) – 200 000 грн.

Можливі втрати (Вт) – 30 000 грн.

Власні засоби (ВЗ) – 150 000 грн.

Оцініть рівень ризику проєкту за допомогою співвідношення Вт/ВЗ і визначте, чи доцільно реалізовувати проєкт, використовуючи рекомендації таблиці 8.2 в текстах лекцій.

Тема 9 Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

9.1 Різновиди ефектів інноваційної діяльності та підходи до їх оцінювання.

9.2 Урахування ризику при оцінюванні ефективності.

9.3 Комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності.

Основні поняття

Економічний ефект – пряма економічна вигода від упровадження інновацій: економія часу, зростання прибутку, зменшення витрат тощо.

Науково-технічний ефект – приріст практично орієнтованих науково-технічних знань і умінь, що підвищують науково-технічний рівень виробництва.

Науковий (пізнавальний) ефект – накопичення наукових знань щодо закономірностей розвитку природи і суспільства.

Соціальний ефект – створення сприятливих умов для життєдіяльності особи, групи людей або суспільства в цілому, що можна оцінити через показники якості життя населення.

Екологічний ефект – зменшення негативного впливу на довкілля та поліпшення якості навколишнього середовища.

Мультиплікативний ефект – накопичення додаткового прибутку від використання інновацій у різних сферах економіки.

Синергетичний ефект – взаємне посилення або послаблення ефектів різних видів інноваційної діяльності.

Урахування ризику – процес урахування можливих негативних наслідків при оцінці ефективності інноваційних проєктів.

Метод сценаріїв – аналіз можливих сценаріїв розвитку подій на ринку з метою оцінки ризиків інноваційних проєктів.

Комплексна оцінка ефективності – оцінка ефективності інноваційного проєкту з урахуванням усіх видів ефектів і витрат на його виконання.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке економічний ефект інноваційної діяльності? Як він оцінюється?
2. Які показники використовуються для оцінки науково-технічного ефекту?
3. Як можна оцінити науковий (пізнавальний) ефект інновацій?
4. У чому полягає соціальний ефект інноваційної діяльності?

5. Які існують методи оцінки екологічного ефекту інновацій?
6. Що таке мультиплікативний ефект? Як він виявляється?
7. Як визначається синергетичний ефект інноваційної діяльності?
8. Які підходи використовуються для врахування ризику при оцінці ефективності інноваційних проєктів?
9. Як застосовується метод сценаріїв для оцінки ризику інноваційних проєктів?
10. Що таке комплексна оцінка ефективності інноваційного проєкту? Які методи використовуються для її проведення?

Практична частина заняття

Завдання 1

Розрахунок економічного ефекту інноваційного проєкту. Інноваційний проєкт передбачає зниження виробничих витрат на 15 %. Початкові виробничі витрати становили 500 000 грн на рік. Обчисліть нові витрати та економічний ефект від впровадження проєкту.

Формули:

1. Нові витрати = Початкові витрати \times (1 – 0,15).
2. Економічний ефект = Початкові витрати - Нові витрати.

Завдання 2

Оцінка науково-технічного ефекту. Компанія отримала 10 нових патентів, упровадила 5 нових технологічних процесів та підвищила рівень автоматизації виробництва на 20 %. Визначте науково-технічний ефект, враховуючи приріст кількості патентів і технологій.

Формула:

Науково-технічний ефект = Кількість нових патентів + Кількість нових технологічних процесів + Приріст автоматизації.

Завдання 3

Оцінка ризику інноваційного проєкту. Проєкт має три можливі сценарії розвитку подій з імовірностями та ефектами:

1. Оптимістичний сценарій: імовірність – 0,3, ефект – 200 000 грн.
2. Номінальний сценарій: імовірність – 0,5, ефект – 150 000 грн.
3. Песимістичний сценарій: імовірність – 0,2, ефект – 50 000 грн.

Обчисліть очікуваний ефект проєкту та середньоквадратичне відхилення (σ).

Формули:

1. Очікуваний ефект (E_o):

$$E_o = \sum_{i=1}^n (\text{Імовірність} \cdot \text{Ефект})$$

2. Середньоквадратичне відхилення (σ):

$$\sigma = \sqrt{\sum_{i=1}^n (\text{Імовірність} \cdot (\text{Ефект} - E_o)^2)}$$

Завдання 4

Комплексна оцінка ефективності проєкту. Розгляньте три альтернативні інноваційні проєкти за такими критеріями: фінансова вартість, стратегічна вартість, проєктні ризики та мотивація менеджерів. Використайте бальні оцінки для кожного критерію та визначте, який проєкт є найбільш ефективним.

Формула:

$$\text{Загальна оцінка проєкту} = \sum (\text{Бальна оцінка критерію} \cdot \text{Вагомість критерію}).$$

Змістовий модуль 3 Формування стратегії управління зовнішнім державним боргом в Україні

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 3 містить три укрупнені елементи (теми):

Тема 10 Державне та міжнародне регулювання інноваційної діяльності.

Тема 11 Санація та реструктуризація інноваційного підприємства.

Тема 12 Стратегічне управління міжнародною інноваційною діяльністю підприємства.

Основні навчальні цілі ЗМ 3: засвоєння теоретичних засад розробки та підходів до прийняття інноваційних рішень; вивчення функцій управління інноваційним розвитком; організація інноваційної діяльності підприємства; формування ідеї та її теоретична апробація; класифікація процесів інноваційного проекту; обґрунтування доцільності проекту через проектний аналіз, бізнес-планування інноваційних проектів та *SMART*-аналіз мети проекту; оцінка вартості інноваційного проекту; виведення інноваційного продукту на ринок; діагностика інноваційного потенціалу підприємства; санація та реструктуризація підприємства; розуміння системи безупинного поліпшення; вивчення поняття інноваційної стратегії та її взаємозв'язку із загальною стратегією розвитку підприємства; засвоєння принципів формування міжнародних інноваційних стратегій; дослідження сутності та особливостей стратегічного управління міжнародною інноваційною діяльністю підприємства; використання *SWOT*-аналізу для визначення міжнародних інноваційних стратегій підприємства; прогнозування інноваційного розвитку підприємства.

Тема 10 Державне та міжнародне регулювання інноваційної діяльності

10.1 Основні функції державних органів в інноваційних процесах.

10.2 Методи та інструменти державного впливу на ефективність інноваційної діяльності.

10.3 Інтелектуальна власність та методи її захисту.

Основні поняття

Функції державних органів в інноваційних процесах – державні органи регулюють інноваційні процеси, сприяючи розвитку інновацій та створюючи законодавчу базу. Основні функції включають формування спецфондів, визначення орієнтирів інноваційної політики, стимулювання конкуренції, підтримку соціальних проєктів та субсидій, підготовку кваліфікованих кадрів.

Методи та інструменти державного впливу на ефективність інноваційної діяльності – набір дій та заходів, які використовуються державою для підтримки та стимулювання інноваційної діяльності. Вони включають податкову політику, пряме фінансування, надання позичок, конкурсне фінансування, амортизаційну політику, прямі бюджетні дотації, пільгову сплату мита, моральне заохочення та законодавчий захист прав.

Інтелектуальна власність – права на результати інтелектуальної діяльності в науковій, технічній, художній та інших сферах. Методи захисту включають патентування, авторські права, торгові марки, географічні зазначення.

Податкова політика – державна політика, спрямована на стимулювання інновацій шляхом надання податкових пільг для підприємств та інвесторів.

Пряме фінансування – фінансова підтримка, що надається державою для покриття частини витрат на дослідження та розробки (НДДКР).

Надання позичок – позички з нульовою або низькою ставкою, які надаються державою для підтримки інноваційних проєктів.

Конкурсне фінансування – фінансування перспективних інноваційних розробок через конкурсні відбори.

Амортизаційна політика – обмеження термінів експлуатації обладнання та технологій для стимулювання їх оновлення.

Прямі бюджетні дотації – дотації на нову продукцію або її споживачам, що надаються для підтримки інноваційних проєктів.

Пільгова сплата мита – пільги на сплату мита для винахідників та малих фірм з метою стимулювання інновацій.

Моральне заохочення – надання почесних звань, медалей та грамот як форма визнання та стимулювання інноваційної діяльності.

Законодавчий захист прав – захист інтелектуальної власності та прав винахідників через законодавчі акти та нормативні документи.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Які функції виконують державні органи в інноваційних процесах?
2. Перелічіть основні методи державного впливу на ефективність інноваційної діяльності.
3. Що таке інтелектуальна власність? Які існують методи її захисту?
4. Як держава стимулює розвиток інновацій через податкову та амортизаційну політику?
5. Надайте приклади конкурсного фінансування інноваційних розробок.

Практична частина заняття

Задача 1

Розрахунок фінансових витрат на НДДКР. Держава фінансує 30 % витрат на НДДКР для певного підприємства. Якщо загальні витрати на НДДКР складають 500 000 грн, визначте суму, яку фінансує держава, та суму, яку має покрити підприємство.

Задача 2

Визначення економічного ефекту від податкових пільг. Підприємство отримало податкові пільги на суму 50 000 грн, що дозволило йому збільшити інвестиції в інноваційні проєкти на 20 %. Розрахуйте додаткові інвестиції та загальний економічний ефект.

Задача 3

Оцінка вартості патентування. Підприємство планує патентувати новий винахід. Витрати на патентування складають 40 000 грн. Держава оплачує 50 % цих витрат для малих фірм. Розрахуйте суму, яку має оплатити підприємство самостійно.

Задача 4

Аналіз фінансової підтримки інноваційної діяльності. Визначте розподіл фінансування між базовим і програмно-цільовим фінансуванням, якщо загальний бюджет на підтримку інновацій складає 1 000 000 грн, базове фінансування становить 40 %, а програмно-цільове – 60 %.

Тема 11 Санація та реструктуризація інноваційного підприємства

11.1 Основні характеристики процесу реструктуризації підприємства.

11.2 Етапи здійснення процесу реструктуризації.

11.3 Санація (фінансове оздоровлення) підприємства.

Основні поняття

Реструктуризація підприємства – процес здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових та технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу, зміни форми власності, управління та організаційно-правової форми для фінансового оздоровлення та підвищення ефективності виробництва.

Санація (фінансове оздоровлення) підприємства – система заходів, спрямованих на запобігання банкрутству підприємства, яка включає оцінку фінансового стану, розробку та впровадження програми санаційних заходів, а також забезпечення виконання зобов'язань перед кредиторами та бюджетом.

Етапи реструктуризації – послідовні дії, що включають аналіз стану підприємства, поглиблений аналіз техніко-економічного та фінансового стану, визначення цілей та концепції реструктуризації, розробку бізнес-плану, впровадження організаційно-економічних, правових та технічних заходів, визначення економічної ефективності та оцінку результатів.

Форми реструктуризації – види змін в організації підприємства, що можуть бути організаційно-правовими, технічними, економічними, управлінськими тощо.

Оперативна реструктуризація – зміни, спрямовані на забезпечення ліквідності та поліпшення результатів діяльності підприємства протягом короткого періоду (приблизно 3-4 місяці).

Стратегічна реструктуризація – зміни, спрямовані на забезпечення довгострокової конкурентоздатності підприємства шляхом визначення стратегічної мети, розробки концепції розвитку та реалізації відповідних заходів.

Технічна реструктуризація – зміни, пов'язані з оновленням виробничих потужностей, упровадженням нових технологій, модернізацією обладнання та підвищенням кваліфікації персоналу.

Фінансова життєздатність – стан, за якого показники ліквідності та платоспроможності підприємства відповідають вимогам ринку і підприємство не має проблем з погашенням боргових зобов'язань.

Управлінська реструктуризація – зміни в управлінні підприємством, включаючи підготовку та перепідготовку персоналу, зміну організаційної структури, технологічної, інноваційної та маркетингової політики.

Система безупинного поліпшення процесів і продуктів (СБППП) – метод управління, що включає постійне поліпшення процесів і продуктів підприємства з метою підвищення ефективності та якості.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке реструктуризація підприємства? Які її основні характеристики?
2. Які етапи здійснення процесу реструктуризації підприємства?
3. Що таке санація підприємства? Які заходи вона включає?
4. Перелічіть форми реструктуризації підприємств.
5. Чим відрізняється оперативна реструктуризація від стратегічної?
6. Що таке технічна реструктуризація? Які заходи вона включає?
7. Як визначається фінансова життєздатність підприємства?
8. Які завдання вирішує управлінська реструктуризація підприємства?

9. Що таке система безупинного поліпшення процесів і продуктів (СБПП)?

10. Які цілі має система безупинного поліпшення процесів і продуктів (СБПП)?

Практична частина заняття

Завдання 1

Розрахунок економічного ефекту від реструктуризації. Підприємство планує провести реструктуризацію, що включає зниження витрат на виробництво на 20 %. Поточні витрати становлять 800 000 грн на рік. Розрахуйте нові витрати після реструктуризації та економічний ефект від зниження витрат.

Завдання 2

Оцінка вартості санації. Підприємство потребує санації. Для цього планується залучити кредит у розмірі 1 000 000 грн. Вартість обслуговування кредиту становить 10 % річних. Розрахуйте загальні витрати на обслуговування кредиту за рік та визначте загальну вартість санації.

Завдання 3

Аналіз ефективності технічної реструктуризації. Після впровадження технічної реструктуризації підприємство очікує збільшення продуктивності праці на 15 % та зниження енергоємності виробництва на 10 %. Поточна продуктивність праці становить 1 000 одиниць продукції на рік, а витрати на енергію – 500 000 грн. Розрахуйте нову продуктивність праці та нові витрати на енергію.

Завдання 4

Оцінка фінансової життєздатності підприємства. Підприємство має такі фінансові показники: загальні активи – 5 000 000 грн, короткострокові зобов'язання – 1 500 000 грн, довгострокові зобов'язання – 2 500 000 грн. Розрахуйте коефіцієнт фінансової життєздатності та визначте, чи є підприємство фінансово життєздатним.

Завдання 5

Розробка програми СБППП (система безупинного поліпшення процесів і продуктів). Розробіть програму СБППП для підприємства, яка включає заходи щодо підвищення продуктивності, зниження витрат та поліпшення якості продукції. Вкажіть конкретні дії та очікувані результати.

Тема 12 Стратегічне управління міжнародною інноваційною діяльністю підприємства

12.1 Стратегічне управління: сутність, основні поняття.

12.2 Види міжнародних інноваційних стратегій.

12.3 Інструментарій та інформаційне забезпечення стратегічного планування.

12.4 Розробка стратегій інноваційного розвитку підприємства.

12.5 Прогнозування інноваційного розвитку.

Основні поняття

Стратегічне управління – процес розробки і реалізації стратегій, що дозволяють підприємству досягати довгострокових цілей в умовах змінюваного середовища, враховуючи внутрішні та зовнішні фактори.

Види міжнародних інноваційних стратегій – різні підходи та плани дій, які використовуються підприємствами для досягнення конкурентних переваг на міжнародному ринку через упровадження інновацій.

Інструментарій стратегічного планування – методи і засоби, що використовуються для розробки і реалізації стратегічних планів, включаючи аналіз середовища, *SWOT*-аналіз, *PEST*-аналіз тощо.

Інформаційне забезпечення стратегічного планування – системи збору, обробки та аналізу інформації, необхідної для прийняття стратегічних рішень.

Розробка стратегій інноваційного розвитку підприємства – процес визначення цілей та шляхів досягнення інноваційного розвитку, враховуючи

можливості та загрози зовнішнього середовища, а також внутрішні ресурси підприємства.

Прогнозування інноваційного розвитку підприємства – процес оцінки майбутнього розвитку підприємства на основі аналізу поточних тенденцій, можливостей та загроз, що дозволяє розробляти обґрунтовані стратегії.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке стратегічне управління? Які його основні етапи?
2. Які існують види міжнародних інноваційних стратегій?
3. Що включає інструментарій стратегічного планування?
4. Як здійснюється інформаційне забезпечення стратегічного планування?
5. Назвіть основні кроки розробки стратегій інноваційного розвитку підприємства.
6. Що таке прогнозування інноваційного розвитку підприємства? Які методи для цього використовуються?
7. Як аналіз зовнішнього середовища впливає на розробку міжнародної інноваційної стратегії?
8. Перелічіть основні методи оцінки ефективності міжнародних інноваційних проєктів.
9. Як використовуються методи *SWOT*-аналізу та *PEST*-аналізу у стратегічному плануванні?
10. Які основні проблеми можуть виникнути під час реалізації міжнародних інноваційних стратегій?

Практична частина заняття

Завдання 1

Розробка *SWOT*-аналізу для інноваційного проєкту. Проведіть *SWOT*-аналіз для інноваційного проєкту вашого підприємства. Визначте сильні та слабкі сторони проєкту, а також можливості та загрози зовнішнього середовища.

Завдання 2

Оцінка інноваційного проєкту за допомогою методу сценаріїв:

1. Проаналізуйте можливі сценарії розвитку інноваційного проєкту.
2. Визначте оптимістичний, номінальний та песимістичний сценарії, враховуючи можливі зміни у зовнішньому середовищі.
3. Розрахуйте очікуваний ефект проєкту та середньоквадратичне відхилення (σ).

Завдання 3

Використання інструментарію стратегічного планування.

1. Використовуючи *PEST*-аналіз, оцініть макроекономічні фактори, що впливають на інноваційний проєкт.
2. Визначте, які політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори можуть вплинути на реалізацію проєкту.

Завдання 4

Розробка стратегій інноваційного розвитку:

1. Визначте основні цілі інноваційного розвитку підприємства на наступні п'ять років.
2. Розробіть конкретні стратегії для досягнення цих цілей, враховуючи внутрішні ресурси та можливості зовнішнього середовища.

Завдання 5

Аналіз ефективності міжнародної інноваційної стратегії:

1. Виконайте аналіз ефективності міжнародної інноваційної стратегії підприємства.
2. Визначте ключові показники ефективності та розробіть план заходів для підвищення ефективності реалізації стратегії.

2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА»

Контрольна робота за змістом базується на тематичному плані, що є частиною робочої програми навчальної дисципліни «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика» для студентів денної форми навчання спеціальностей 051 – Економіка, освітня програма «Міжнародна економіка».

Підготовка до виконання контрольної роботи розпочинається з підбору й вивчення літературних джерел (див. список джерел) та матеріалів, що є в дистанційному курсі дисципліни (URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=3185>). Методика опрацювання літератури залежить від особливостей досліджуваної проблеми й індивідуальних здібностей студента. Попереднє вивчення літературних джерел є підґрунтям для виконання контрольної роботи, оскільки сприяє осмисленню теорії та виконанню практичної частини, дає змогу робити висновки.

Чорновий варіант роботи бажано надати керівникові практичних занять із метою узгодження змісту окремих матеріалів, надіславши його до дистанційного курсу. Після необхідних доповнень і уточнень студент здійснює остаточне оформлення роботи.

Контрольна робота мусить мати чітку логічну побудову з відповідними складовими елементами.

У вступі визначають мету і завдання, об'єкт і методи дослідження (дод. Б).

Основна частина роботи передбачає відповідні теоретичні дослідження, якщо потрібні розрахунки за певною методикою, обґрунтування висновків і пропозицій щодо вивченої проблеми інноваційної діяльності підприємства на міжнародному ринку.

У висновках (дод. Д) стисло підсумовують результати дослідження.

Обсяг контрольної роботи – 10–15 сторінок формату А4 комп'ютерного набору. Приблизний обсяг структурних складових тексту контрольної роботи (кількість сторінок) є таким:

- титульний аркуш (дод. А) – 1;
- вступ – 1;
- теоретична частина – 4–6;
- основна частина – 3–6;
- висновки й список використаної літератури – 1–2.

Контрольна робота має бути правильно оформлена. Текст роботи має розміщуватися з одного боку аркуша. Шрифт – Times New Roman. Розмір шрифту – 14, поля з усіх боків – 2 см, міжрядковий інтервал – 1,5. Роботу комплектують у такій послідовності: титульний аркуш, зміст, вступ, теоретична частина, практична частина, висновки, додатки (в разі потреби), список джерел.

Нумерація сторінок має бути наскрізною: номер сторінки проставляють арабськими цифрами внизу по центру, проте на титульному аркуші (перша сторінка роботи) номер сторінки не ставлять.

Формули потрібно нумерувати арабськими цифрами. Порядковий номер вказують у круглих дужках праворуч від формули. Він має складатися з номера завдання через крапку і порядкового номера формули в цьому завданні. Наприклад, (1.1) означає: перша формула першого завдання.

Розрахунки, що наводять в тексті, потрібно подавати у вигляді таблиці, дані якої мають бути обов'язково проаналізовані в роботі.

Кожна таблиця мусить мати заголовок, який відображає її зміст. Нумерацію таблиць здійснюють так: по центру біля заголовка пишуть слово «Таблиця» та її порядковий номер. Номер таблиці складається з номера завдання і через крапку порядкового номера таблиці в цьому завданні, наприклад: Таблиця 1.1 – перша таблиця першого завдання. Номер і назву таблиці друкують великими літерами над таблицею і розміщують симетрично до тексту. Усі стовпчики нумерують. Якщо таблиця має продовження на наступній сторінці, то пишуть: «Продовження табл. 1.1», а перший її рядок відображає нумерацію

стовпчиків (дод. В). Якщо показники, які містяться в таблиці, мають однакові одиниці виміру, то їх виносять у заголовок таблиці; коли ж вони різні, їх розміщують у спеціальній графі та відповідних рядках таблиці.

Ілюстративний матеріал у вигляді схем і графіків оформлюють так: під ілюстрацією пишуть слово «Рисунок» і проставляють номер, який складається з номера завдання і, через крапку, порядкового номера ілюстрації у цьому завданні, наприклад: Рисунок 2.1 – перший рисунок другого завдання (дод. Г).

Матеріали таблиць і графіків потрібно обов'язково коментувати.

У тексті можуть бути зроблені посилання на джерела, з яких запозичена інформація, цитати, визначення, графіки, формули. Посилання на джерела потрібно подавати у квадратних дужках, із зазначенням сторінок, наприклад: [4, с. 54].

Оформлення списку джерел. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків (дод. Е). Джерела потрібно розміщувати у порядку появи посилань у тексті, найбільш зручний для користування способом. У списку джерел потрібно вказати:

– для книг – прізвище (прізвища) й ініціали автора (авторів), назву книги, місто, видавництво, рік видання, кількість сторінок (наприклад: Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 677 с.);

– для статей – прізвище (прізвища) й ініціали автора (авторів), назву статті, назву журналу, рік видання, його номер, номери сторінок, у межах яких надруковано статтю (наприклад: Підкова Л. До питання про якісні чинники економічного зростання в Україні. *Економіка України*. 2005. № 6. С. 45–50.

Приклад оформлення посилання на сайт мережі «Інтернет»: Державна служба статистики. [URL: http://www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) (дата звернення: 22.04.2024).

Додатки до контрольної роботи оформлюють так: праворуч сторінки з великої літери пишуть слово «Додаток» і вказують його порядковий номер. Послідовність розміщення додатків визначається черговістю посилань на них у тексті роботи. Нумерують додатки арабськими цифрами наскрізь, від першого до останнього. Усі додатки повинні мати заголовки.

Контрольна робота має бути єдиним документом і надіслана у дистанційний курс у визначений термін. Роботу попередньо розглядає викладач (керівник практичних занять у відповідній академічній групі), який у рецензії ухвалює рішення щодо допущення її до захисту. Під час підготовки до захисту контрольної роботи студентові необхідно ознайомитися з рецензією викладача і відповідно відреагувати на зауваження і рекомендації.

Захист контрольної роботи здійснюється відповідно до графіка. Під час захисту студент повинен розкрити основний зміст роботи, обґрунтувати свої висновки і розрахунки, відповісти на запитання. За результатами захисту контрольної роботи студент отримує оцінку, яка враховує якість підготовки, теоретичний рівень, ступінь самостійного висвітлення проблеми, оформлення й обґрунтування висновків.

2.1 Тематика контрольних робіт

1. Стратегічне управління інноваційною діяльністю на міжнародному рівні.
2. Роль державних органів у розвитку інноваційних процесів.
3. Методи та інструменти державного впливу на інноваційну діяльність.
4. Вплив податкової політики на інноваційний розвиток підприємств.
5. Пряме фінансування інноваційних проєктів державою: приклади та аналіз.
6. Конкурсне фінансування перспективних інноваційних розробок.
7. Амортизаційна політика як інструмент стимулювання інновацій.
8. Методи захисту інтелектуальної власності на міжнародному рівні.

9. Інноваційні ризики та методи їх зниження.
10. Аналіз фінансової стійкості інноваційного проєкту.
11. Упровадження системи безупинного поліпшення процесів і продуктів (СБППП).
12. Санація підприємства: мета, завдання та методи.
13. Етапи та форми реструктуризації підприємств.
14. Технічна реструктуризація: оновлення виробничих потужностей.
15. Управлінська реструктуризація: зміни в управлінні підприємством.
16. Фінансова життєздатність підприємства: аналіз та оцінка.
17. Стратегічне планування міжнародної інноваційної діяльності.
18. Використання SWOT-аналізу у стратегічному управлінні інноваціями.
19. Прогнозування інноваційного розвитку підприємства.
20. Методи оцінки ефективності міжнародних інноваційних проєктів.
21. Види міжнародних інноваційних стратегій: порівняльний аналіз.
22. Інформаційне забезпечення стратегічного планування.
23. Розробка стратегій інноваційного розвитку підприємства.
24. Порівняльний аналіз моделей інноваційного процесу.
25. Інноваційні бізнес-моделі: приклади та аналіз.
26. Оцінка екологічного ефекту інноваційної діяльності.
27. Соціальний ефект інноваційних проєктів: критерії та оцінка.
28. Інноваційна культура підприємства: формування та розвиток.
29. Мультиплікативний ефект від упровадження інновацій.
30. Роль інновацій у забезпеченні конкурентоздатності підприємства на міжнародному ринку.

3 ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Педагогічний контроль є обов'язковим елементом навчання як складової процесів освіти, пізнання. Контроль – це система перевірки і оцінювання результатів навчання, тобто контроль знань, умінь і навичок студентів, як результату вивчення освітньої компоненти «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика». Практика і чисельні наукові дослідження підтверджують стимулювальну роль різноманітних видів контролю у мотиваційній поведінці студентів.

Рейтингова система спрямована на підвищення виховної ролі навчальної дисципліни, стимулює самостійну роботу студентів, спонукає їх до ініціативності. Одним з елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів.

Для визначення рівня знань, умінь і навичок студентів під час вивчення освітньої компоненти «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика» використовуються форми і методи контролю, подані нижче.

Поточний контроль за результатами вивчення кожного змістового модуля передбачає виявлення рівня засвоєння студентом лекційного матеріалу і вміння використовувати його для вирішення практичної ситуації, проводиться у вигляді письмової роботи або на платформі *MOODLE*, яка передбачає тестування і розв'язання задач.

Оцінювання роботи студентів на практичних заняттях передбачає оцінку систематичності та активності роботи студента під час обговорення питань тієї чи іншої теми, активність під час виконання індивідуальних завдань (самостійної роботи, реферативних повідомлень).

Підсумковий контроль. За умовами кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускаються студенти, що набрали у сумі за змістовими модулями більше ніж 34 % балів від загальної їхньої кількості в цілому або більше 50 % балів із поточного контролю за усіма змістовими модулями. Підсумковий контроль здійснюється за

екзаменаційними білетами у письмовій формі або онлайн на платформі *MOODLE* за тестовими завданнями.

Отримані під час вимірювання різними методами оцінки бали й відсотки складають комплексну оцінку. Комплексна оцінка враховує також і систему заохочувальних і штрафних балів, які отримав студент протягом семестру. *Заохочувальні бали* нараховуються за участь в олімпіадах різних рівнів, конкурсах студентських робіт, за доповіді на наукових конференціях, за активність студентів на заняттях і т. ін. *Штрафні бали* нараховуються за несвоєчасне виконання різних типів завдань (контрольна робота тощо), за пропуски аудиторних занять та невідповідність до практичних занять. Заохочувальні й штрафні бали, без сумніву, вносять елемент «суб'єктивності» в оцінку знань, тому вони не повинні перевищувати 5 % від теоретично можливого рейтингу з модуля (дисципліни). У процесі визначення підсумкової оцінки недоліки одного методу вимірювання нівелюються позитивними якостями іншого і суб'єктивна оцінка наближається до об'єктивних критеріїв.

За результатами виконання завдань студент отримує оцінку «відмінно», якщо він засвоїв основні поняття і категорії; вільно оперує необхідним науковим матеріалом; може самостійно аналізувати фактичний та науковий матеріал і робити узагальнення; може проаналізувати теорії, погляди, факти, що відображені в літературі; вільно володіє матеріалом; дає обґрунтовані відповіді на всі запитання.

Студент отримує оцінку «добре», якщо він засвоїв поняття, але в окремих випадках є неточності; оперує необхідним матеріалом, але наявні неточності; може самостійно аналізувати фактичний матеріал, але узагальнення спричиняє труднощі; надає відповіді на всі питання, але проблеми висвітлюються не повністю; відповіді надає на всі питання, але матеріал одного з питань не повністю розкриває проблему, є неточності.

Студент отримує оцінку «задовільно», якщо він засвоїв поняття і категорії нечітко, непослідовно; відчувається недолік обізнаності з науковим і фактичним

матеріалом; може переказати навчальний матеріал з елементами практичного аналізу; відповіді на запитання надає неповні, допускає значні помилки.

Студент отримує оцінку «незадовільно», якщо він не засвоїв основні поняття й категорії; не знає наукового і фактичного матеріалу; може лише переказувати навчальний матеріал; не може обґрунтувати відповіді на жодне запитання; не може відповісти на запитання екзаменаційних білетів.

Зазначені результати тестування, виконання тематичних робіт, розв'язання задач, заохочувальні та штрафні бали перераховуються відповідно до системи оцінювання, поданої в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

100-бальна шкала	Рівень компетентності	Чотирибальна / двобальна шкала	
		екзамен	для заліку
90–100	високий	відмінно	зараховано
82–89	достатній	добре	
74–81			
64–73	середній	задовільно	не зараховано
60–63			
35–59	низький	незадовільно	
0–34			

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рибак Г. І. Боргова економіка та ризики міжнародної економічної діяльності [Електрон. ресурс] / ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – Електрон. текст. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=3185#section-5>, доступ обмежений (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.
2. Решетило В. П. Глобальна економіка [Електрон. ресурс] : навч. посіб. / В. П. Решетило ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Електрон. текст. дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 167 с. – Режим доступу: <https://eprints.kname.edu.ua/50201/>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.
3. Стадник Г. В. Митне та валютне регулювання [Електрон. ресурс] : тексти лекцій для студентів спеціальностей 051 – Економіка, 071 – Облік і оподаткування, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 275 – Транспортні технології. – Електрон. текст. дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 79 с. – Режим доступу: <https://eprints.kname.edu.ua/52198/>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.
4. Наумов М. С. Міжнародні економічні відносини: становлення і сучасні особливості [Електрон. ресурс] : конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 051 – Економіка, освітня програма «Міжнародна економіка» / М. С. Наумов, Г. І. Рибак ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Електрон. текст. дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 97 с. – Режим доступу: <https://eprints.kname.edu.ua/58152/>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.
5. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту: магістерський курс [Електрон. ресурс] : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Ілляшенка. – Електрон. текст. дані. – Суми :

Університетська книга, 2014. – 856 с. – Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1607_22552682.pdf, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

6. Скрипко Т. О. Інноваційний менеджмент [Електрон. ресурс] : підручник / Т. О. Скрипко. – Електрон. текст. дані. – Київ : Знання, 2011. – 423 с. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/307-nnovatsyniy-menedjment-skripko-to.html>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

7. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно – Режим доступу: <http://www.eprints.kname.edu.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

8. Урядовий портал [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

9. Офіційний вебпортал парламенту України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

10. Національний Банк України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

11. Міністерство економіки України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. текст дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

12. Міністерства фінансів України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

13. Національна Комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим

доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

14. Державна служба статистики України [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

15. Світовий Банк [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org.ua>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

16. Міжнародний валютний фонд [Електрон. ресурс] : сайт. – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.imf.org>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

17. Пакет офісних програм Microsoft office 365:Word, Excel, PowerPoint [Електрон. ресурс] : [сайт](#). – Електрон. дані. – Оновлюється постійно. – Режим доступу: <https://www.kname.edu.ua/>, вільний (дата звернення: 18.05.2024). – Назва з екрана.

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Кафедра економічної теорії
та міжнародної економіки

Контрольна робота

з дисципліни «Міжнародна інноваційна діяльність та інноваційна політика»

Варіант _____

Виконав (-ла) студент(-ка)

1 курсу ННІЕіМ

групи _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Контрольна робота захищена «___» _____ 20__ р.

Харків 20__/20__ навчальний рік

ДОДАТОК Б

Зразок оформлення вступу

ВСТУП

Контрольна робота складається із вступу, теоретичного обґрунтування теми та досліджень особливостей і пропозиції щодо зазначеної теми, висновків і списку використаних джерел.

Актуальність теми полягає.....

Дослідження були проведені такими вітчизняними та зарубіжними вченими.....

.....
При виконанні контрольної роботи використовувалися підручники, монографії....., статистичні матеріали....., статті та ін.

ДОДАТОК В

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 1.1 – Таблиця даних, що ілюструють розміри інвестиційного попиту за різних відсоткових ставок [5, с. 23]

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
1	2	3	4
Валовий внутрішній продукт, млн грн			
Обсяг державних інвестицій, млн грн			
Обсяг закордонних інвестицій, млн дол.			
Обсяг заборгованості підприємства, тис. грн			
Обсяг валового зовнішнього боргу, млн доларів США			
Обсяг офіційних резервних активів, млн доларів США			

За даними таблиці можемо відзначити

ДОДАТОК Г

Зразок оформлення графіків

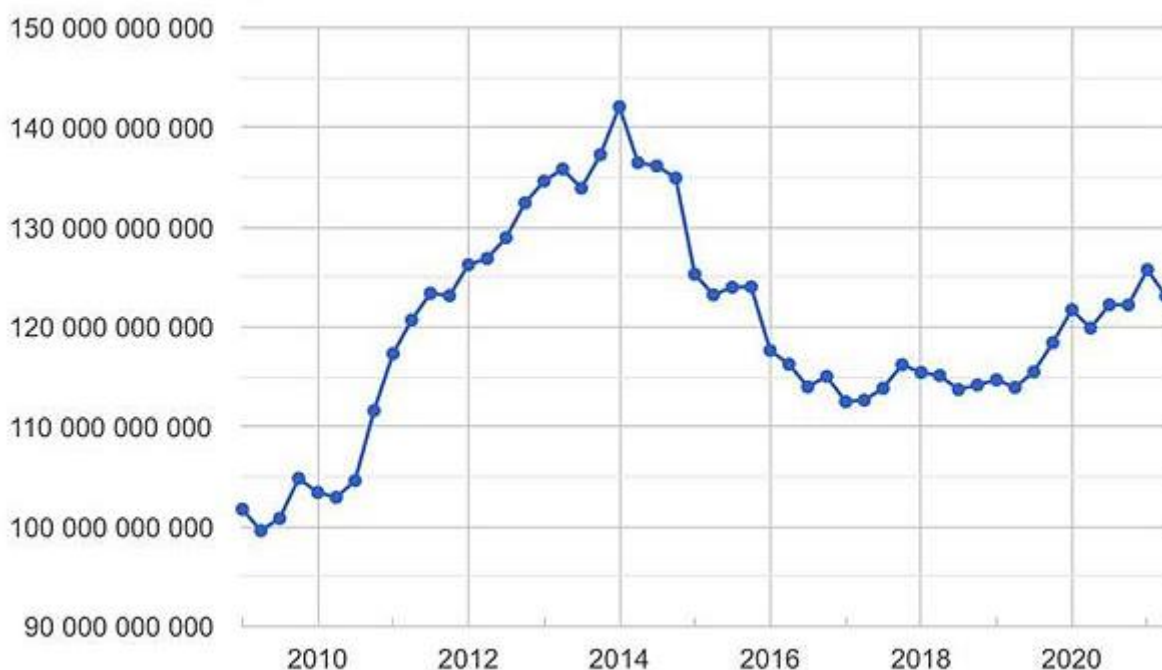

Рисунок 2.1 – Динаміка інвестиційних потоків в економіку України, грн [2]
На графіку представлена крива інвестиційних потоків.....
.....
.....

ДОДАТОК Д

Зразок оформлення висновків

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження було виявлено.....

.....

Проаналізувавши результати, отримані під час виконання розрахунків, можемо зазначити, що.....

.....

і т. д.

ДОДАТОК Е

Зразок оформлення списку використаних джерел відповідно до появи посилань у тексті (за ДСТУ 8302:2015)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Про Державний бюджет України на 2012 рік: Закон України від 19.12.2012. *Урядовий кур'єр*. 2012. 23 грудня. С. 5–14. URL: <http://www.kmu.gov.ua>. (дата звернення 12.04.2024)
2. Базилевич В., Базилевич К., Баластрик Л. Макроекономіка. Київ: Знання, 2004. 828 с.
3. Конституція України : офіц. текст. Київ: Право, 2005. 46 с. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 12.04.2024)
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 12.04.2024)
5. Бражник Л. В. Фінансове управління держаним боргом : навч. посіб./ Л.В. Бражник. Полтава: РВВ ПДАА, 2018. 217 с. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7710/1/Fin_ypr_dezh_borgom.pdf (дата звернення 12.04.2024)
6.
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи,
практичних занять та виконання контрольних робіт
із навчальної дисципліни

**«МІЖНАРОДНА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА»**

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної
форм навчання зі спеціальності 051 – Економіка, освітньо-професійна
програма «Міжнародна економіка»)*

Укладач **РИБАК** Ганна Іванівна

Відповідальний за випуск *М. С. Наумов*

Редактор *О. А. Норик*

Комп'ютерне верстання *Г. І. Рибак*

План 2022, поз. 269М

Підп. до друку 23.09.2024. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 3,2.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Черноглазівська (Маршала Бажанова), 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.